Vlaams Parlement

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 760
van **PIET DE BRUYN**
datum: 30 juni 2015

---

aan **JO VANDEURZEN**
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Vlaams Actieplan Suïcidepreventie - Naleving mediarichtlijnen

Het Vlaams Actieplan Suïcidepreventie 2012-2020 bevat richtlijnen voor de media over hoe om te gaan met zelfdoding en berichtgeving over zelfdoding. Deze richtlijnen zijn in eerste instantie bedoeld voor journalisten en programmamakers die over reële suïcides en suïcidepogingen berichten, maar zijn bij uitbreiding ook relevant voor makers van fictie.

Op vrijdag 26 juni 2015 eindigde de seizoensfinale van het één-programma Thuis met het expliciet in beeld brengen van een suïcidepoging van een van de hoofdrolspelers. Gezien het grote bereik van deze serie (1.361.910 kijkers voor de betrokken aflevering), is de impact niet te onderschatten. Zo stelde de Zelfmoordlijn 1813 een zeer sterke stijging van het aantal oproepen vast.

Hoewel de makers op voorhand contact hadden met het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie en het Centrum ter Preventie van Zelfdoding, blijft het een gemiste kans dat er niet meer rekening gehouden werd met de bestaande richtlijnen.

Tegen deze achtergrond stel ik de minister graag de volgende vragen.

Is de minister van oordeel dat de mediarichtlijnen over hoe om te gaan met zelfdoding en berichtgeving over zelfdoding ook van toepassing zijn voor makers van fictieprogramma's?

Zo ja, zal de minister dan (bijkomende) initiatieven nemen om de mediarichtlijnen ook ingang te doen vinden bij productiehuizen en makers van fictieprogramma's?

JO VANDEURZEN
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD
op vraag nr. 760 van 30 juni 2015
van **PIET DE BRUYN**

---

1 en 2
De mediarichtlijnen over zelfdoding maken deel uit van het integrale actieplan suïcidepreventie in Vlaanderen sinds 2006. Ze zijn tot stand gekomen in samenwerking met de Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ) en de Raad voor de Journalistiek. Werkgroep Verder is erkend als organisatie met terreinwerking voor de zorg voor nabestaanden en het uitdragen van de mediarichtlijnen en het bewaken van de mediaberichtgeving. De mediarichtlijnen zijn ook vrij te downloaden van www.zelfmoord1813.be. Bovendien kan iedereen die iets wil schrijven of uitzenden terecht bij de experten van VLESP en Werkgroep Verder.
Met de mediarichtlijnen volgen we ook de aanbevelingen van de Wereld Gezondheidsorganisatie (WHO, suicide prevention, 2014). Onderzoek heeft duidelijk aangetoond dat er een verband bestaat tussen zelfdoding in de media en een toename in zelfdodingscijfers in de maatschappij. Voor mensen die zich al in het suïcidale proces bevinden, kan een artikel of programma over zelfdoding de trigger zijn om effectief over te gaan tot suïcidaal gedrag. Dit effect werd zowel aangetoond voor fictie als voor non-fictie. Bovendien kan het aan bod brengen van een zelfdoding in de media voor nabestaanden erg confronterend en pijnlijk zijn.

Op het einde van programma's en artikelen waarin het thema zelfdoding voorkomt, bv. de recente seizoensfinale van 'Thuis' die 1,3 miljoen kijkers trok, wordt heel vaak verwezen naar de Zelfmoordlijn 1813. Dit is positief aangezien het doorverwijzen naar beschikbare hulp een belangrijk onderdeel is van de mediarichtlijnen inzake zelfdoding. In de praktijk merken we grote pieken van oproepen naar de Zelfmoordlijn 1813 op zo'n momenten: er worden – indien op voorhand geweten – extra vrijwilligers opgeroepen die deze pieken zo goed mogelijk op te vangen.
Maar, de mediarichtlijnen houden veel meer in dan het vermelden van hulpbronnnen zoals de Zelfmoordlijn 1813; zo wordt aangeraden om zelfdoding niet in een sensationele context te plaatsen, zeker niet in beeld te brengen of methodes van zelfdoding of andere concrete details te vermelden en met respect voor nabestaanden bericht te geven. N.a.v. de 'Thuis'-finale ontving de Zelfmoordlijn 1813 in het uur na het einde van het programma 7 keer zoveel oproepen als de week ervoor. Heel wat oproepers verwezen naar de uitzending: ze werden door het expliciete in beeld brengen van de methode herinnerd aan de pijn van het verlies van een dierbare, of werden hierdoor terug geconfronteerd met eigen zelfmoordgedachten. Ook in de nasleep van het overlijden van Steve Stevaert werd vastgesteld dat de gebruikte (en breed beschreven) methode tot 8 keer meer deel uitmaakte van de zelfmoordplannen van de oproepers aan de Zelfmoordlijn 1813 in vergelijking met andere weken.

De VRT volgt doorgaans de mediarichtlijnen. En ook in het geval van 'Thuis' hebben de programmamakers voor het filmen of vertonen van deze uitzending contact opgenomen met Werkgroep Verder en VLESP om advies te vragen. Er is echter beperkt rekening mee gehouden: het nummer 1813 werd vermeld, maar de beelden waren expliciet en confronterend. En een zelfdoding als cliffhanger blijft ook in de hoofden van de mensen nazinderen. Het vermelden van het nummer 1813 mag nooit een excuus zijn voor een sensationele berichtgeving over of het tonen van zelfdoding. We merken meer en meer dat media het nummer vermelden (wat positief is), maar net daardoor opnieuw het thema meer gebruiken en in the picture zetten. We vragen aan Werkgroep Verder en

VLESP om met ons te bespreken hoe we hier verder mee om kunnen gaan. En of het zinvol is om ook in te zetten op het implementeren van de richtlijnen bij productiehuizen en makers van fictieprogramma's.

Er zijn zeker ook goede voorbeelden van fictieprogramma's waarin zelfdoding aan bod kwam. In 2014 gaf Werkgroep Verder de jaarlijkse Mediaonderscheiding voor het zorgvuldig, en met respect voor de mediarichtlijnen, in beeld brengen van het thema aan de programmamakers van "De Ridder".

Zoals ik reeds eerder communiceerde denk ik dat algemene richtlijnen rond hulp bij psychosociale problemen een goed idee zijn. We zullen hierover in overleg gaan met de Vlaams minister voor Cultuur, Media, Jeugd en Brussel, Sven Gatz. Ik zal in dit gesprek ook de huidige mediarichtlijnen rond suïcide berichtgeving bespreekbaar maken, zodat we deze een nieuwe stimulans kunnen geven. Zo voorkomen we dat het nummer van de Zelfmoordlijn1813 wordt getoond (wat goed is), zonder dat er rekening wordt gehouden met de andere richtlijnen, zoals het niet expliciteren van de methode en het tonen van afschrikwekkende beelden. En dit geldt zowel voor fictie als niet-fictie.

Mediarichtlijnen betekenen geen censuur op het thema zelfdoding in de media. Bij de implementatie van mediarichtlijnen bij journalisten is het principe van persvrijheid steeds gerespecteerd. Door sensibilisering, het geven van vormingen en de positieve feedback over de manier waarop zij over zelfmoord berichten met suggesties om ver te verbeteren, worden journalisten op een positieve manier gestimuleerd. De mediarichtlijnen hebben ook de titel "Als journalist kan je levens redden". Programma's, artikelen en reportages die wel rekening houden met de mediarichtlijnen kunnen mee helpen om zelfdoding te voorkomen. Het geven van hoop, het werken met positieve voorbeelden (bv. mensen die getuigen hoe zij omgegaan zijn met hun zelfmoordgedachten), het beklemtonen dat zelfdoding steeds het gevolg is van een complex samenspel aan factoren, het wegnemen van het taboe op psychische hulp en het wegwerken van de mythes die nog steeds breed verspreid zijn in onze samenleving zijn hierbij succesfactoren.

Tot slot vermelden we dat we ook theateradviezen 'Geestig gezond op de planken' hebben ontwikkeld voor culturele centra en scholen zodat ze voorzichtig omgaan met het boeken van voorstellingen over zelfdoding. Deze richtlijnen zijn begin juni verspreid naar het Departement Onderwijs, alle scholen, onderwijskoepels, en netwerken, ... Ze staan ook op www.1813.be.